Euskal Herriko Ahotsak

ahotsak.com

Visitacion Larrinaga Arrese-Igor

Irura, Gipuzkoa (1920-2017)



Aurkibidea

Biografia



1920an jaio zen Irurako plaza ondoan zegoen Ixidroenea etxean. Ama bertakoa zuen eta aita, berriz, Zornotzako baserri batekoa. 13 anai-arrebatan hamabigarrena da bera. Ixidroenea ezaguna zen inguruetan, taberna zelako eta telefonoa ere bertan zegoelako. Jende asko izaten zuten beti etxean, baita lo egiten ere. Visitacionek umetatik izan zuen josteko zaletasuna. Tolosan ibili zen ikasten eta jostuna izan da beti, baina etxerako gauzak josten zituen gehienbat. Gurasoen eta anaien gerrako bizipenak ondo gogoratzen ditu. Aita, Ceferino Larrinaga, Irurarako alkate izan zen urte askoan.

Zintak

IRU-001

- **Proiektua**: Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Agirrebeña, Aintzane - Otegi, Aitziber
- **Data**: 2008-05-05
- **Iraupena**: 63 min
- **Euskarria**: MiniDV
- **Kodifikatzailea**: Otegi, Aitziber

IRU-002

- **Proiektua**: Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Agirrebeña, Aintzane - Otegi, Aitziber
- **Data**: 2008-05-05
- **Iraupena**: 65 min
- **Euskarria**: MiniDV

Pasarteak

1. Beraien etxean zegoen herriko telefono bakarra

- **Erref**: IRU-001/001
- **Iraupena**: 0:01:33. **Hasi**: 00:00:00. **Bukatu**: 00:01:33
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Aparatuak, objektuak

Laburpena:
1920an jaio zen Iruran, Ixidroenea etxean. Bere jaiotokia taberna zen eta herriko telefono bakarra beraien etxean zegoen, zentrala baitzen. Telefonoz jasotzen zituzten enkarguak ematera joan behar izaten ziren. 13 senidetan hamabigarrena da. Ama Irurakoa eta aita Zornotzakoa zituen.

2. Eskolan irakasleari laguntzen

- **Erref**: IRU-001/002
- **Iraupena**: 0:00:37. **Hasi**: 00:01:33. **Bukatu**: 00:02:10
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak

Laburpena:
Sei urterekin hasi eta 14 urtera arte joaten zen orduan eskolara. Maistra edadetua zuten, eta hari laguntzen aritzen zen.

3. Antzerkia eta poxpolin dantza

- **Erref**: IRU-001/003
- **Iraupena**: 0:02:15. **Hasi**: 00:02:10. **Bukatu**: 00:04:25
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Zinema
- Aisia » Kultura » Dantza
- Politika » Jarrera politikoak » Abertzaleak

Laburpena:
Iruran batzokia zegoen eta Visitacion antzerkia egitera joaten zen bertara lagun batekin. Anekdota bat kontatzen du. Poxpolinez janzten ziren eta dantza egiten zuten. Vilabonara joaten ziren dantza ikastera. Poxpolinen kantu bat aipatzen du.

4. 16 urte zituela gerra hasi eta anaiaren etxera Donostiara

- **Erref**: IRU-001/004
- **Iraupena**: 0:02:39. **Hasi**: 00:04:25. **Bukatu**: 00:07:04
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra aurrea » 1931-1936: II. Errepublika

Laburpena:
16 urte zituela gerra hasi zen, eta lau anaiak gerrara joan zitzaizkion. Herria hutsik geratu zen. Visitacion eta etxekoak anaiaren etxera Donostiara joan ziren. Gerra hasi zen egunean taberna atarian zeudela gertatutako pasadizoa kontatzen du.

5. Gerra denborako bizipenak; Gernikako bonbardaketa

- **Erref**: IRU-001/005

- **Iraupena**: 0:05:38. **Hasi**: 00:07:04. **Bukatu**: 00:12:42
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:
Lau urte pasa zituzten bere anaiek gerratean. Gernikako bonbardaketaren inguruko kontuak kontatzen ditu. Anaiak sukaldari eta motorista lanetan aritu ziren gerratean. Ama irratia entzuten egoten zen haien berri jakiteko. Gerrateko anaien kontuak kontatzen ditu.

6. Gerran zeuden anaien berri irratiz soilik

- **Erref**: IRU-001/006
- **Iraupena**: 0:01:23. **Hasi**: 00:12:42. **Bukatu**: 00:14:05
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939)
- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Aparatuak, objektuak
- Politika » Jarrera politikoak » Erreketeak

Laburpena:
Erreketeen kapitainarekin lagun egin ziren eta haren bidez ondo egon ziren Visitacionen anaiak gerra garaian. Irratiz soilik jakiten zuten anaien berri, gutunak oso berandu iristen ziren eta.

7. Senarra gerrara 18 urterekin

- **Erref**: IRU-001/008
- **Iraupena**: 0:00:36. **Hasi**: 00:15:48. **Bukatu**: 00:16:24
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:
Visitacionen senarrak gerrara joan behar izan zuen 18 urterekin eta 7 urte pasa behar izan zituen. 25 urterekin ezkondu zen eta 5 seme-alaba izan zituen. 13 iloba eta 4 biloba ditu.

8. Ixidroenea etxearen deskribapena; labaderoa

- **Erref**: IRU-001/010
- **Iraupena**: 0:01:17. **Hasi**: 00:18:26. **Bukatu**: 00:19:43
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua

Laburpena:
Etxea haundia zen eta lau senide bizi ziren bertan. Azpian taberna zuten. Baratzea eta behiak zituzten. Gizonek labaderoa egin zieten harriekin baratze ondoan, baina hura egin artean plazara joaten ziren ontzietan arropa hartuta.

9. Errota martxan jarri zutenekoa

- **Erref**: IRU-001/011
- **Iraupena**: 0:05:32. **Hasi**: 00:19:43. **Bukatu**: 00:25:15
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Errota
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Gerratik itzulera
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:
Anaiek gerratik bueltatu zirenean, errota martxan jarri zuten elektrizitatearekin. Aitak bazekien errotaren berri, Zornotzan bazuten eta. Errazionamendua zegoen garai hartan (artoarena), eta ogia etxean egiten ikasi zuten. Noaingo irin-lantegi bateko semearekin gertatutakoa azaltzen du.

10. Estraperloko garia

- **Erref**: IRU-001/012
- **Iraupena**: 0:02:27. **Hasi**: 00:25:15. **Bukatu**: 00:27:42
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Garia
- Baserria » Baserriko lanak » Errota
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Tabernan apopilo eduki zuten mutil batek ekarri zien errota-harria eta halaxe jarri zuten martxan. Okinak joaten zitzaizkien etxera eta haiei saltzen zieten. Garia estraperloan ekartzen zieten; nola esplikatzen du.

11. Ogia egiten zuten etxean

- **Erref**: IRU-001/013
- **Iraupena**: 0:01:18. **Hasi**: 00:27:42. **Bukatu**: 00:29:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Garia
- Baserria » Baserriko lanak » Errota
- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak

Laburpena:
Okinak erakutsi zien ogia egiten; labea egin zuten anaiek eta dozenaka ogi egiten zituzten. Errotara auzoko jendea eta kanpotarrak joaten zitzaizkien artoa errotan ehotzera.

12. Hiletetan banketeak eman ohi ziren

- **Erref**: IRU-001/017
- **Iraupena**: 0:01:30. **Hasi**: 00:32:00. **Bukatu**: 00:33:30
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Hiletak
- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak

Laburpena:
Neska-mutilak elkarrekin joaten ziren tabernara bokadiloak jatera. Apopiloak izaten zituzten etxean eta hiletetako banketeak ematen zituzten. Kategori ezberdinetako hiletak izaten ziren eta bazkariak ere kategoriaren araberakoak.

13. Haragia freskeran mantentzen zuten

- **Erref**: IRU-001/018
- **Iraupena**: 0:00:52. **Hasi**: 00:33:30. **Bukatu**: 00:34:22
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:
Arrain freskoa jaten zuten ez zuten izozturik ezagutu. Haragia sukaldetik errotara bitartean zuten freskuran mantentzen zuten.

14. Ixidroenea auzoko taberna bakarra

- **Erref**: IRU-001/020
- **Iraupena**: 0:00:48. **Hasi**: 00:35:15. **Bukatu**: 00:36:03
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak

Laburpena:
Auzoko taberna bakarra zen eurena, denentzat zabalik egoten zen ez zuten sekula giltzez ixten. Amak haurrei txokolatea jartzen zien eta auzoko umeak askotan zaintzen zituen.

15. Valladolideko "maestrak" eskolan

- **Erref**: IRU-001/023
- **Iraupena**: 0:02:20. **Hasi**: 00:37:50. **Bukatu**: 00:40:10
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak

Laburpena:
Eskolan neskak bakarrik ibili ziren eta Valladolideko irakaslea izan zuten. Erdaraz ikasten zuten dena, baina dotrina euskaraz. 3 dotrina ikasi zituzten. Eskolan geografia, geometria, matematika eta abar ikasten zuten.

16. Maiatzeko loreak

- **Erref**: IRU-001/024
- **Iraupena**: 0:02:53. **Hasi**: 00:40:10. **Bukatu**: 00:43:03
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eliza giroko ospakizunak

Laburpena:
Gerra-garaian elizan erdaraz kantatu behar izaten zen. Maiatzeko loretako kanta oso ezaguna zen, eta Visitacionek bazekizkien bi kantu erdaraz, baina apaizari boikota egin zioten eta atzera euskaraz hasi ziren. Maiatzeko loreak ospakizuna zer den azaltzen du.

17. Mariatarren kongregazioa

- **Erref**: IRU-001/025
- **Iraupena**: 0:01:47. **Hasi**: 00:43:03. **Bukatu**: 00:44:50
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Kongregazioak

Laburpena:
Mariatarren kongregazioan egon zen eta bertan egin beharreko eginkizunak azaltzen ditu.

18. Jaunartzea zazpi urterekin; arrosarioa

- **Erref**: IRU-001/026
- **Iraupena**: 0:02:10. **Hasi**: 00:44:50. **Bukatu**: 00:47:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Sakramentuak

Laburpena:
Jaunartzea zazpi urterekin egin zuen. Komunioa hartzera baraurik joaten ziren. Gauean arrosarioa errezatzen zuten.

19. Elizako ospakizunak

- **Erref**: IRU-001/028
- **Iraupena**: 0:01:17. **Hasi**: 00:47:33. **Bukatu**: 00:48:50
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eliza giroko ospakizunak

Laburpena:
Igandero joaten ziren elizara. Ospakizun erlijioso ezberdinak aipatzen ditu.

20. Gabonak etxean

- **Erref**: IRU-001/029
- **Iraupena**: 0:02:27. **Hasi**: 00:48:50. **Bukatu**: 00:51:17
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eliza giroko ospakizunak

Laburpena:
Gabonak etxean (tabernan) ospatzen zituzten, familia giroan. Gabonetako menua azaltzen du. Angulak jaten zituzten egun berezietan (Gabonak, San Jose eguna, inauteriak...). Erregetan opariak izaten ziren; beharrezko gauzak edo jostailuak izaten ziren.

21. Umetako jolasak; karta-jokoan ere ikasi zuen tabernan

- **Erref**: IRU-001/030
- **Iraupena**: 0:03:16. **Hasi**: 00:51:17. **Bukatu**: 00:54:33
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Jokoak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:
Tabernan jolaserako toki bat zuten eta han aritzen ziren anai-arrebak jolasean. Auzoko etxeetara joanda gordeketan, kanika eta tabekin jolasten zuten. Hamar urterako musean ere ikasi zuen tabernako ezagun batekin; aitona eta anaiekin aritzen zen jokoan. Senarrarekin kopa batzuk irabazi zituen gerora ere karta-jokoan.

22. Erromeriak eta San Migeletako karrozak

- **Erref**: IRU-001/031
- **Iraupena**: 0:01:42. **Hasi**: 00:54:33. **Bukatu**: 00:56:15
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak
- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak
- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:
Jai iluntzeetan kuadrilla bat biltzen zen Visitacionen tabernan eta mutil batek soinua jotzen zuen. Batzokian erromeriak egiten ziren eta San Migeletan karrozetan ateratzeko ohitura handia zegoen. Inguruko herrietatik trenak jartzen zituzten eta jende ugari biltzen zen bertara.

Transkripzioa
- Apustuk-eta izaten al zien tabernan ta?
- Ez.
- Ez?
- Ez, hemen tabernan apustuik-eta ez. Musian-ta ibili, hola, musian-ta ibili. Ta gero bazeon mutil bat soiñuba... nola berez famili guziya soiñu-jotzaillia,

[“soiñunekok”] esaten zien, eta mutil horrek’e bazun filarmonika txiki bat. Ta jai gautan, kuadrillak han gaztiak ta gaztiak eta esaten ziyen “Ekar zak, ekar zak soiñuba, ekar zak soiñuba”. Ta aixkenian jun ta ekartzen zun. Eta hua soiñu jotzen ta jendia dantzan. Ta bueno...
- Ordun erromerik izaten al zien?
- Bai.
- Bai?
- Festak? Oso haundik gaiñea. Hemen gerra baiño leheno itten zian, batzokiyak denak preparatzen zittun, ze karrozak...! Politt askoak badittugu guk erretratoak! Este... hor albumian ez dago, baiña Modesta ta nik zeak, esto... gurdi... gurdi belarran aurrian, beste neska bat eta ni, basarritar jantzita, e. Herri guziya jazten zan, neska ta mutil. Karrozak, igual lau o bost karroza, denak batzokin preparatzen zian.
- Bai, hemen bertan, ezta, Iruran?
- Bai, bai, bai, bai. Aizu, ordun garai haitan, zea... este... gero’re gero’re, tranbia-ta zian garaiyan, tranbia espeziala jartzen zuen Andoaindikan Iruraa, ta Tolosatik Iruraa, o Andoaindikan Tolosaa, Iruran pasatzeko. Izugarrizko jendiak izaten zian!
- Eta ze egunetan izaten zan hoi?
- San Migel.
- San Migelak?
- Bai, San Migelak. Uaiñ’e bai, bai, San Mielak izaten [zian].

23. Prozesioa Ama Birjinaren jaietan

- **Erref**: IRU-001/032
- **Iraupena**: 0:01:12. **Hasi**: 00:56:15. **Bukatu**: 00:57:27
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eliza giroko ospakizunak

Laburpena:
Ama Birjina arrosariokoaren egunean prozesioa egiten zen. Anekdota bat aipatzen du.

Transkripzioa
- Eta gero espezialena izaten zan hurrungo igandia, amabirgiña errosaiyokua izaten zan. Amabirgiña errosaiyokua uain... uain eliza arreglatu in due ta kendu in due. Uain denak dendu ditue amabirgin guztik. Baiño hau, prozesiyua iten zan amabirgin harekin. Eta harek, gaiñea, emakume batek bi seme gerran ondo etortzeatikan, alarguna zan, ta bi seme gerratik ondo etortzeatikan soiñoko berriya in zion. Baiño beak bakarrik ezin zun pagatu, ta guk'e lagundu giñon, baiño bahintzat hoi ofrezittu zun. Ta geo soiñeko berriyakin ateatzen zan prozesiyuan. Baiño uain ze pasa da? Amabirgin egunekua izaten zan gonbidauk eta, zeatik San Migel, klaro, igual gehiyenian astian, eta etxetan gonbidau gutxi. Baiño igandia nola baizan amabirgiña errosaiyoko eguna, ta gonbidauk-eta ordun izaten zian. Eta... Baiño uain zer da? Kilometruak-o jarri due igande hortan ta akabo amabirgiña errosaiyokua! Uain kilometruak. Kilometruak o ze esaten die /esateiye/?
- Bai, bai.
- Bai, Kilometruak. Aurten, gaiñea, Iruran!
- A bai, e?
- Iruran tokatzen da /tokatzea/.

24. Neskek prakak janztea bekatu

- **Erref**: IRU-001/034
- **Iraupena**: 0:00:50. **Hasi**: 01:00:23. **Bukatu**: 01:01:13
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak

Laburpena:
Neskek ez zuten prakarik janzten. Bazen Iruran anaiaren prakak jantzita ibiltzen zen neska bat. Apaiza zetorrenean ezkutatu egiten zen.

Transkripzioa
- Neskak galtzaik-eta jazteik bazan?
- Ez.
- Ez, ezta?
- Keba. Bat zan hemen, oaindikan'e bizi da, gero harek pelotari-ta izan zan ta, eta neskak beti plazan jostatzen gu e, o kaniketan o hola, ta hua mutillakin galtzak, anaiyan galtzak, jantzita. Baiño apaiza nola bertan bizi baizan, esaten giñon "Badatorrela apaiza, Don Jose badatorrela". Don Jose esaten giñon ordun apaizai, uain apaizai "zu" esaten diyou /esateiyou/ baiño. Eta "Don Jose badatorrela, Don Jose...". Hoi zan apaiza zahar hua, nola esan dizuet?
- Bai.
- Hua zan. Ta korrika eliza atzea gordetzea juten zan.
- Galtzak jantzita ikusi ezkero kastigun bat, ezta?
- E... baiño... honbre...
- Errita igual.
- Errita o... nola esaten da, mari-mutilla zala ta... Eskolan'e esaten dizut / esateizut/ ba neskak alde batea ta mutillak bestea, maistra ta maixuba.

25. Tolosara josten ikastera

- **Erref**: IRU-001/035
- **Iraupena**: 0:01:17. **Hasi**: 01:01:13. **Bukatu**: 01:02:30
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskolaz aparteko ikasketak

Laburpena:
Josten Tolosan ikasi zuen, bizikletan edo trenez joaten zen. 16 urterekin hasi zen.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-10-31

CC-by-sa | **Ahotsak.eus**
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com